

LUND UNIVERSITY

Dendrokronologisk analys av virke från en fartygslämning, Helgeandsholmen, Stockholm

Linderson, Hans

2023

Document Version:
Förlagets slutgiltiga version

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

Linderson, H. (2023). *Dendrokronologisk analys av virke från en fartygslämning, Helgeandsholmen, Stockholm*. (Dendrorapporter i Lund; Vol. 2023:5). Lund University.

Total number of authors:

1

General rights

Unless other specific re-use rights are stated the following general rights apply:

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Read more about Creative commons licenses: <https://creativecommons.org/licenses/>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

LUND UNIVERSITY

PO Box 117
221 00 Lund
+46 46-222 00 00

LUND UNIVERSITY

DEPARTMENT OF QUATERNARY GEOLOGY
KVARTÄRGEOLOGISKA AVDELNINGEN
HANS LINDERSON

05 februari 2023

Nationella Laboratoriet för Vedanatomi och Dendrokronologi, rapport nr 2023:05

Hans Linderson

DENDROKRONOLOGISK ANALYS VIRKE FRÅN EN FARTYGSLÄMNING, HELGEANSHOMEN, STOCKHOLM

Uppdragsgivare: Staffan von Arbin

Område: Stockholm **Prov nr:** 30910-30916 **Antal Prov endast data:** 7

Dendrokronologiskt objekt: tidigare analyserat i början av 1980-talet, "Båt VIII" ur Bartholin & Ödman RAÄ 1987:4, "1419 pålar och pinnar från Stockholms ström".

Resultat:

Dendr o nr:	Träd- slag	Antal år (2 radier om ej annat anges)	Splint (Sp) Bark (B) Vankant (W)	Datering av yttersta årsring i provet	Beräknat Fällningsår E(Efter) V(vinterhalv- året)	Kommentarer (vågat dateringsförslag inom parantes)	Proveniens: Nordöstra Polen- Kaliningrad oblast
30910	Ek	196	Sp 2 ej W	1472	1479-1493		Ja
30911	Ek	222	Sp 2 ej W	1466	1468-1487		Ja
30912	Ek	242	Ej sp	1479	E 1487		Ja
30913	Ek	235	Sp 18 W?	1493	1493-1498	V 1493/94	Ja
30914	Ek	334	Ej Sp	1458	E 1466		Ja
30915	Ek	207	Ej Sp	1472	E 1480		Ja
30916	Ek	277	Ej Sp	1475	E 1483		Ja

Kommentarer till ovanstående resultattabell

Resultatet är baserat på digitala data och laboratorie-noteringar. Virket korrelerar ganska väl till mycket väl inbördes så som det bör när det är hämtat från en gemensam skog.

Om man utgår ifrån att det är avverkat inför ett gemensamt bygge så kan allt virke vara avverkat **vinterhalvåret 1493/94** utom prov 30911 som senast är avverkat vintern 1487/88. Man kan naturligtvis tänka sig olika lösningar på dessa enskilda resultat. En är, att på större varv så samla man virke kontinuerligt och lagrar olika länge så att virke kan få lite skilda åldrar. En annan är, att på laboratorieanteckningen står det att två årsringar är i splintveden för prov 30911. Med så få årsringar kan det vara svårt att säkert fastställa om det verkligen är splint. Om den skulle saknas så blir dateringen "efter 1475".

Proveniensen är dagens **nordöstra Polen- Kaliningrad oblast**.

Äldsta årsringen dateras till år 1124, avstånd till märke och höjd över roten provet är taget är okänt. Men träden bör vara 300-400 år gamla. Skogen måste ha varit helt fantastisk. Många konstverk har målats på panel från samma skog.

Hans Linderson, Laboratorieföreståndare, Lunds Universitet

Beskrivning av tabellen ovan

”Dendroidentitetsnummer”, är en unik identitet för varje prov hanterade på laboratoriet.

”Antal år”, årsringar som är analyserade i vissa fall har det inte varit möjligt att mäta årsringsbredden, då har årsringarna räknats, vilket har markerats med ”+n”.

I samma kolumn förekommer någon gång noteringen ”ew” eller ”lw” dessa termer härrör från engelskans early wood (vårved) och late wood (sommarved) och beskriver graden av den yngsta/sista årsringens utveckling. Detta indikerar att virket är avverkat på sommaren.

”splint, vankant, bark” indikerar hur många årsringar som saknas i provet. Förutsatt att provet går att datera och man har vankant eller bark i provet så får man en årsexakt datering (extrema undantag finns). ”nära vankant” uppges när det finns indikationer om detta, till exempel i fältanteckningar eller om en sågskiva följer en naturlig kurvatur i rundvirket. Om vankant (den rundade avslutningen av virket där barken har försvunnit) saknas och splinten syns kan man beräkna fällningsåret med hjälp av splintstatistiken för olika trädslag och förhållanden. Vanligtvis används 17 ± 7 år på ek och en mer varierad bild på tall med en maximal variation på ± 20 år. Saknas splinten (”ej sp”) anges en så kallad ”efterdatering” (*terminus post quem*). Virket får då en äldsta möjliga datering. Teoretiskt kan virket vara hur ungt som helst men mer troligt handlar det om upptill några tiotal år senare avverkning än angivna efterdatering. Detta diskuteras vanligtvis i rapporten. Anges $sp=0$ menas splinten observeras utanför ytterst/yngsta årsring men årsringen är inte inmätt eftersom den inte är komplett.

”Datering av yttersta årsring i provet”, är alltid årsexakt vid en datering. Om provet inte kan korsdateras med en daterad dendrokronologisk serie anges ”ej datering”. Detta uppträder oftast vid ett litet årsringsantal (unga/snabbvuxna/kraftigt nedbrutna träd), udda trädslag (i Sverige är ek och tall bäst), för få prover från den undersökta konstruktionen, störd tillväxt etc.

”Beräknat fällningsår” här görs en beräkning utifrån dateringen av den yttersta årsringen i provet och hur många årsringar som beräknas saknas i provet. Felmarginalen som anges täcker mer än 95 procent av proverna. Finns barken eller vankanten kvar på provet ges dateringen påföljande vinterhalvår om inga andra noteringar har gjorts. Vinterhalvåret avser trädets viloperiod så att ingen årsringsbildning sker i stamvirket, viloperioden påbörjas normalt i augusti och pågår till maj söder om Norrlandsgränsen (ungefär Dalälven). Stamvirkets viloperiod blir succesivt längre mot fjällens trädgräns.